

АНОТАЦІЇ

Історія філософії та філософське осмислення минулого

1. Прокопенко В.В. Слово про суще в філософії Аристотеля.

В статті аналізується центральна для теоретичної філософії Аристотеля, а також фундаментальна для усєї подальшої західної метафізики проблема сущого. Автор стверджує, що в Аристотеля відсутнє завершене вчення про суще, але саме його ідеї дали поштовх для подальшої роботи по змістовній визначеності основних метафізичних термінів.

Prokopenko V.V. Discourse on being in the philosophy of Aristotle.

The paper analyses the problem of being, which is central for the Aristotle's theoretical philosophy and fundamental for the whole subsequent Western metaphysics. The author claims that although Aristotle himself lacks an integrated conception of being, just his ideas exercise a decisive influence on the further conceptual determination of the key metaphysical terms.

Ключові слова: суще, буття, існування, сутність, перша філософія.

2. Шильман М.Е. Патронат минулого та слухна ідентичність.

У статті аналізуються деякі нюанси наративної репрезентації минулого та процесів формування його образів як проблема історичної епістемології. Окрема увага приділяється питанню взаємин історичного тексту та некритичного читача. Автор наголошує на тому, що найбільш показова на сьогодні манера історичної ідентифікації обумовлена особливим «клієнтським» ставленням до минулого.

Shilman M.E. A patronage of the past and suitable identity.

The paper analyses some aspects of a narrative representation of the past and the processes of a formation of its images as a problem of an historic epistemology. The author emphasises the problem of interrelation between a historic text and an uncritical reader, and claims that nowadays the most typical way of an historical identification is determined by a «client» attitude to the past.

Ключові слова: історичний текст, репрезентація минулого, наратив, ідентичність, образ минулого.

3. Панафідіна О.П., Мішалова О.В. Факти і цінності в історичному дослідженні: дихотомія чи взаємозв'язок?

У статті розглядається проблема співвідношення фактів і цінностей в історичному дослідженні, коротко окреслюється історія постановки проблеми та попередні спроби її вирішення. На основі методологічних інновацій другої половини ХХ ст. обґрунтовується теза про взаємопереплетення фактів і цінностей як на фактуальному, так і на нормативному рівні історичного наративу.

Panafidina O.P., Mishalova O.V. Facts and values in an historical investigation: dichotomy or interconnection?

The paper deals with the problem of interrelation between facts and values in an historical investigation. The authors present an overview of the known approaches to this problem, and based on some methodological innovations of XX century defend the view about the interconnection of facts and values both on the factual and normative levels of an historical narrative.

Ключові слова: факт, цінність, історичний наратив, фактуально-нормативний характер історичного дискурсу, внутрішній реалізм.

4. Карпенко М.В. Про міфосимволічний підхід до дослідження «конкретної метафізики» П.О. Флоренського.

Автор розглядає два відомих в історії філософії підходи до дослідження «конкретної метафізики» П.О. Флоренського, що спираються на поняття символу та протофеномену. В якості альтернативи цим підходам у статті запропоновано новий підхід, що базується на понятті міфосимволу, розробленого на основі особливостей його «конкретної метафізики».

Karpenko M.V. On a mytho-symbolical approach to investigation of P.O. Florensky's «concrete metaphysics».

The author considers two known in the history of philosophy approaches to the investigation of P.O. Florensky's «concrete metaphysics», which are based on the conceptions of the symbol and the protophenomenon. As an alternative to these approaches the paper presents new approach based on the concept of a mytho-symbol, which is developed on the basis of his «concrete metaphysics».

Ключові слова: «конкретна метафізика», міфосимвол, духовна реальність, містичне споглядання, релігійна свідомість.

5. Тимченко В.М. До еволюції історико-філософських уявлень про обмін і дарування у соціокультурному просторі: «повернення витісненого».

У статті розглядається історична еволюція деяких основних історико-філософських уявлень про обмін і дарування у соціокультурному просторі. Обмін і дар постають як взаємопов'язані, але принципово різні явища (конструктивна роль дарування і деструктивна — обміну). Досліджуються передумови для пояснення забуття дарування і апофеозу обміну у соціокультурному просторі Нового часу.

Тумченко В.М. On an evolution of some historico-philosophical ideas about exchange and gift in social and cultural aspects: «a return of what was driven out».

The paper presents an analysis of development of some basic historico-philosophical ideas about the exchange and gift in social and cultural aspects. Exchange and gift are represented as interconnected, but fundamentally different phenomena (a constructive role of the gift and a destructive one of the exchange). The author offers a preliminary explanation for oblivion of a gift and apotheosis of an exchange in social and cultural coordinates of the Modern history.

Ключові слова: відчуження, витіснення, дар, обмін, реальність.

6. Синиця А.С. Реабілітація метафізичної проблематики в неопрагматизмі.

Стаття розкриває процес реабілітації метафізичної проблематики в рамках такого напрямку аналітичної філософії, як неопрагматизм. Автор стверджує, що даний процес, започаткований У.В.О. Куайном, не завершений і понині, оскільки метафізичній проблематиці має передувати ретельний логіко-лінгвістичний аналіз наукової теорії.

Synytsya A.S. A rehabilitation of a metaphysical problematics in neopragmatism.

The paper discloses the process of a rehabilitation of a metaphysical problematics within such a direction of analytic philosophy as neopragmatism. The author claims that this process initiated by W.V.O. Quine is still in progress, since the metaphysical problematics should be preceded by a thorough logico-linguistic analysis of a scientific theory.

Ключові слова: неопрагматизм, метафізика, концептуальні мережі, фізикалістська і феноменологічна концептуальні схеми, онтологічна відносність.

7. Писаренко Ю.Г. «Лоно традиції» (розмірковуючи про образ-поняття).

Образне поняття «лоно традиції» вказує на материнсько-дитячий зв'язок, як модель традиції. Саме зв'язок матері і дитини, що визнається історично первинною ланкою соціальності, може вважатися початком історії передачі традицій. Психологічно дотримання традиції може бути потрактоване як прагнення повернутися до «материнського лона», і це знаходить прояв у застосуванні перехідних обрядів.

Pisarenko Y.G. «The womb of tradition» (some reflections about an image-concept).

An image-bearing concept of the «womb of tradition» indicates the connection between mother and child as a model for tradition. This very connection between mother and child considered as historically the first element of social life can be taken as a beginning of an historical transfer of tradition. Psychologically adhering to the tradition can be treated as an aspiration to return to the «mother womb», what is reflected in various transitional rituals.

Ключові слова: традиція, Мати-земля, перехідний обряд, Мітра, Софія, Київ.

8. **Менжулін В.І.** До питання про київський хронотоп, або як посварились Ісак Мойсейович з Іваном Олексійовичем і що це дало Леву Ісаковичу з Ігорем Івановичем.

Використовуючи метафору київського хронотопу, автор розглядає духовний клімат Києва кінця XIX — початку XX ст. на прикладі переплетення біографій психіатра і філософа-позитивіста І.О. Сікорського та І.М. Шварцмана (батька філософа-екзистенціаліста Л. Шестова). Головним лейтмотивом статті є теза про те, що протистояння батьків спричинило низку геополітичних зсувів і розломів на київському ґрунті, а також втрату батьківщини їхніми синами.

Menzhulin V.I. Kievan chronotopos revisited, or how Isaac Moiseevich quarrelled with Ivan Alekseevich, and what it gives to Leo Isaakovich and Igor Ivanovich.

The author applies a metaphor of a Kievan chronotopos to considerations of a moral climate in Kiev at the end of XIX — beginning of XX cc. as exemplified in the life destinies of a psychiatrist and positivist philosopher I.A. Sikorsky and I.M. Schwarzman (the father of an existentialist philosopher L. Shestov). The keynote of the paper is the claim that the confrontation of the fathers has induced a number of geopolitical shifts and faults, and has led to the loss of homeland by their sons.

Ключові слова: київський хронотоп, історична пам'ять, відчуження, біографія особистості.

Філософське осмислення проблем суспільства

9. **Даренський В.Ю.** Діалогічна структура соціального буття.

Автор розглядає проблему міжсуб'єктних діалогічних відношень як основу соціальної реальності. Феномен діалогу інтерпретується як онтологічна сутність соціальності і джерело соціальної та індивідуальної свободи. Цей феномен розглядається як фундаментальний принцип у відношеннях різних суб'єктів, що розкриває приховані виміри людської екзистенції і форм соціального буття.

Darensky V.Y. The dialogical structure of a social life.

The authors considers the problem of intersubjective dialogic interrelations as the foundation for the social reality. The phenomenon of a dialogue is treated as the ontological essence of sociality an a source of the social and individual freedom. This phenomenon is considered to be a fundamental principle in interrelations between various agents, which reveals some concealed dimensions of human existence and forms of social life.

Ключові слова: онтологія, соціальність, діалог, інтерсуб'єктивність, соціальне буття.

10. **Кушерець Т.В.** Теоретичне обґрунтування «нової» політики в філософії постмодернізму.

У статті розглядається філософське обґрунтування ідей, висунутих учасниками нових соціальних рухів, в межах якого була здійснена реконструкція поняття суб'єкт. Автор робить акцент на спадкоємності критичної теорії та постмодернізму, на перспективі здійснення на їх основі реконцептуалізації класичної моделі суб'єкта історії.

Kusherets T.V. Theoretical substantiation of «new» politics in the philosophy of post-modernism.

The paper presents a philosophical substantiation of certain ideas put forward by the participants of some new social movements, by which a reconstruction of the concept of an agent has been realized. The author emphasises a continuity between critical theory and post-modernism, and some prospects of a reconceptualisation on this basis the classical model of the subject of history.

Ключові слова: суб'єкт історії, ідентичність, постмодернізм, «нова» політика, соціальні рухи.

11. **Гореліков Л.О.** Ідея цілісності як соціокультурний імператив сучасної загальнонаукової картини світу.

Стаття актуалізує проблему побудови цілісної моделі світової реальності в єдності фізичних, біотичних, соціальних і духовних процесів. Автор стверджує, що побудувати таку модель можна на основі логіки самозаперечення в поступальному розвитку світової цілісності.

Gorelikov L.A. The holistic idea as a socio-cultural imperative of the modern general scientific picture of the world.

The paper actualizes the problem of the construction of the holistic model of the world reality in the unity of physical, biotic, social and mental processes. The author claims that one can construct such a model on the basis of the logic of self-negation in a progressive promotion of the holistic world.

Ключові слова: цілісність буття, соціокультурний імператив, загальнонаукова картина світу, гуманістичні цінності.

12. **Дедушев В.В.** Суспільне та індивідуальне благо в соціальних концепціях Платона й Аристотеля.

В статті пропонується розрізняти індивідуальне і суспільне благо в філософських системах Платона та Аристотеля. На думку автора, таке розрізнення чітко не простежується в античних класиків, але воно є продуктивним з огляду на те, що в їхніх концепціях започатковується традиція надання переваги індивідуального блага перед суспільним.

Dedushev V.V. Social and individual good in the political theories of Plato and Aristotle.

The paper proposes to differentiate between individual and social good in the philosophical systems by Plato and Aristotle. According to the author's view it

is difficult to indicate such a differentiation in the works of the ancient authors, nevertheless it can be rather productive if one takes into account that these works give rise to the tradition of an advantage of individual good over the social one.

Ключові слова: загальне благо, суспільне благо, індивідуальне благо, індивід, держава.

13. Панафідін І.О. Справедливість і війна: проблема поєднання.

В статті досліджується ідея справедливої війни в контексті уявлень про справедливість як таку. Автор розглядає два можливих тлумачення терміну «справедливість» (юридичне і суто етичне) і приходиться до висновку, що традиція справедливої війни залучає юридичний аспект справедливості як заборони свавілля і дотримання правил. Натомість моральне розуміння справедливості як поняття про належне актуалізує традицію вічного миру.

Panafidin I.A. Justice and war: the problem of connection.

The paper investigates the idea of a just war in the context of the notion of justice as such. The author considers two possible treatments of the term «justice» (a legal one and a purely moral one), and comes to the conclusion that the tradition of a just war involves a legal aspect if justice as prohibition of lawlessness and abidance by rules. On the other hand the moral understanding of justice as a notion of the due actualises the tradition of perpetual peace.

Ключові слова: війна, справедливість, справедлива війна, принципи справедливої війни, етична легітимність війни.

14. Панасюк Ю.В. Соціально-політична проблематика в сучасній аналітичній філософії.

Стаття присвячена виявленню проблемного поля сучасної аналітичної політичної філософії, її витоків і особливостей. На основі аналізу конкретних концепцій автор визначає головне завдання політичної філософії: пошук оптимальних принципів теорій справедливості та забезпечення можливості співіснування різних концепцій суспільного блага.

Panasjuk Y.V. Political problematics in the modern analytic philosophy.

The paper explains the application domain of the modern political philosophy in analytic tradition, its sources and features. The author undertakes as analysis of some concrete conceptions and determines the main task of political philosophy as a search of the optimal principles of the theory of justice and securing the possibility of a co-existence of various conceptions of a social good.

Ключові слова: аналітична політична філософія, політичне, свобода, рівність, соціальна справедливість.

15. Шевчук Д.М. Філософські передумови політичної теорії.

Автор постулює необхідність перегляду основ політичної теорії, звертаючись до класичної традиції та критично переосмислюючи її. В статті запропоновано три підходи до розуміння політичного, що лежить в основі політичного світу (як антагоністичне, агоністичне, уявлене та символічне). Головним завданням політичної теорії проголошується попередження перетворення людини на об'єкт політики.

Shevchuk D.M. Philosophical preconditions of political theories.

The author postulates a necessity of a reconsideration of the foundations of a political theory by appealing to the classical tradition and its critical rethinking. The paper proposes three approaches to an understanding of the political, which underlies the political world (as antagonistic, agonistic, imaginary and symbolic)-The main task of a political theory should be the prevention of the transformation of human being into a political object.

Ключові слова: політична філософія, політичне, політичний світ, bios politikos.

16. Абдула А.І. Демократія і легітимність.

В статті розглядається проблема співвідношення між демократичним політичним режимом та легітимністю влади в рамках ліберальної та республіканської моделей демократії. Аналізуючи різні підходи, автор встановлює зв'язок між еволюцією демократії та уявленнями про легітимність.

Abdula A.I. Democracy and legitimacy.

The paper considers the problem of interrelations between democratic political regime and legitimacy of government within a liberal and republican models of democracy. The author analyses various approaches and establishes interconnection between evolution of democracy and conceptions of legitimacy.

Ключові слова: демократичний режим, легітимність влади, квазілегітимність, псевдodemократичні інститути.

Актуальні проблеми гуманітарного пізнання

17. Балута Г.А. Інваріанти: реальне чи номінальне?

Автор звертає увагу на таку особливість символу, як повторюваність, що дозволяє прояснити умови та правила його функціонування, відшукати ключ до відкриття існування внутрішніх аксіологічних порядків. Головною тезою статті є те, що спрощені і видозмінені соціальним контекстом архаїчні культурні інваріанти існують і сьогодні, як повторювані елементи життєвих сценаріїв та комунікативних практик.

Baluta G.A. Invariants: real or nominal?

The author take notice of such a feature of symbol as repetitiveness what enables us to clarify the conditions and rules of its functioning and to find the key to some internal axiological orderings. The main claim of the paper is that some simplified and transformed by a social context cultural invariants do exist till now as repetitive elements of the life scenarios and communicative practices.

Ключові слова: культурні інваріанти, символ, культурний простір, ди-пластія, текст.

18. Козаченко Н.П. Скорочення «Трилеми Мюнхаузена»: проблема нескінченності та сучасні теорії обґрунтування.

У статті аналізуються основні характеристики процесу обґрунтування та досліджуються традиційні дихотомії в теоріях обґрунтування. Автор стверджує, що «Трилема Мюнхгаузена», сформульована в рамках критичного раціоналізму, втрачає свою роздільчу роль в контексті сучасних теорій обґрунтування.

Kozachenko N.P. Reducing of the «Münchhausen Trilemma»: the problem of infinity and the modern theory of justification.

The paper analyzes main characteristics of the process of justification and investigates traditional dichotomies in theories of justification. The author argues that the so-called «Münchhausen Trilemma», formulated in the framework of critical rationalism, fails to fulfill its distinctional role in the context of the modern theories of justification.

Ключові слова: нескінченність обґрунтування, трилема Мюнхгаузена, фундаменталізм, когерентизм, фундагерентизм, інфінітизм.

19. Полтавцева О.М. По той бік людини: онтолого-космологічні концепції музики Ф.В.Й. Шеллінга і піфагорійців.

Стаття присвячена критичному аналізу тематичної і метафізичної спорідненості двох фундаментальних для філософії музики концепцій — Ф.В.Й. Шеллінга та піфагорійців. Автор приходить до висновку, що обидві ці концепції носять характер тотальної позаантропологічності, тобто є онтолого-космологічними.

Poltavtseva O.M. Beyond the human being: onto-cosmological conceptions of music by F.W.J. Schelling and the Pythagoreans.

The paper is devoted to the critical analysis of a thematic and metaphysic relatedness of two conceptions fundamental for a philosophy of music — the ones by F.W.J. Schelling and the Pythagoreans. The author concludes that both these conceptions are totally beyond antropology, i.e. they are of an onto-cosmological character.

Ключові слова: музичне мистецтво, музично-естетична традиція, онтолого-космологічна концепція музики, музичний ритм.

20. Лященко І.С. Соціальні функції масової музичної культури.

У статті розглядаються характеристики сучасної масової музичної культури, її межі, функції та національні особливості. На думку автора, особливого дослідження потребує ідеологічна функція вітчизняної музичної культури.

Lyaschenko I.S. Social function of the mass musical culture.

The paper examines the characteristics of the modern musical mass culture, its borders, functions and national features. The author claims that the ideological function of the national popular culture requires a detailed investigation. *Ключові слова:* масова культура, музична культура, ідеологія.

21. Стрелкова А.Ю. Етика та онтологія людського буття у буддизмі.

У статті висвітлено глибокі філософські принципи, які лежать в основі механізму формування буддійської етики. Показано, що погляд на етику

в буддизмі глибоко вкорінений в уявлення про істинну природу буття. Це пов'язано зі специфічним, онтологічним тлумаченням поняття страждання в буддизмі, єдино можливим способом подолання якого є реалізація філософії «порожнечі» або «не-я».

Strelkova A.Y. Ethics and ontology of human life in Buddhism.

The paper elucidates some deep philosophical principles underlying the mechanism of formation of Buddhist ethics. The author demonstrates that the view of ethics in Buddhism is deeply connected with the understanding of the true nature of the being. This is due to the specific, ontological interpretation of the concept of suffering in Buddhism, the only way of overcoming which is the realization of philosophy of «emptiness» or «non-ego».

Ключові слова: буддизм, етика, порожнеча, шуньята, анатман, Нагарджуна.

22. Скальська Д.М. Філософія мистецтва як субдомінанта неотомізму та персоналізму.

В статті запропоновано помістити естетичні ідеї в контекст християнської філософії XX ст., зокрема персоналізму та неотомізму. На думку автора, це дозволить сформулювати оновлену цілісну філософію мистецтва шляхом актуалізації в цих філософських напрямках питань джерел мистецької творчості, прогностичної функції мистецтва та відповідальності митця за своє творіння.

Skalska D.M. Philosophy of art as a sub-dominance of neo-thomism and personalism.

The paper proposes to put aesthetic ideas in the context of the Christian philosophy of XX c., namely neo-thomism and personalism. The author claims that this enables ones to formulate an renewed philosophy of art by way of actualisation in these philosophical movements the problems of the sources of the creative work, a prognostic function of the art and responsibility of an artist for his work.

Ключові слова: філософія мистецтва, естетичне, персоналізм, неотомізм, особистість.

23. Батрак С.А. Проблема світської інтерпретації давньоруських церковних текстів.

В статті обґрунтовується можливість герменевтичного підходу до давньоруських церковних текстів, що передбачає їхній «переклад» світською мовою. Головну проблему автор вбачає у тому, що нерідко світська інтерпретація подібних текстів зводиться до односторонньої атеїстичності і перекрученості, чого можна уникнути шляхом залучення широкого культурного контексту часів їхнього написання.

Batrak S.A. The problem of a secular interpretation of the old East Slavic liturgical texts.

The paper substantiates a possibility of an hermeneutic approach to the old East Slavic liturgical texts what presupposes their translation into a secular

language. The author indicates as the main problem the fact that such a secular translation of the liturgical texts is often distorted by atheistic interpretations. To avoid such misrepresentations one has to take into account the wide cultural context from the times when the texts were created.

Ключові слова: церковні тексти, герменевтика, інтерпретація, літопис.

24. **Авраменко О.І.** Метафізична концептуальність «Грозового перевалу» Е. Бронте у соціально-історичному контексті Англії XVI — першої половини XIX ст.

У статті розглядається метафізичний підтекст роману «Грозовий перевал» Е. Бронте. Автор досліджує поєднання соціального критицизму та метафізики кохання на тлі соціокультурного контексту доби, зображеної у тексті.

Avramenko O.I. The metaphysical conceptuality of «Wuthering Heights» by E. Brontë in the social-historical context of England in XVI – first half of XIX cc.

The paper considers a metaphysical background of the novel «Wuthering Heights» by E. Brontë. The author investigates a unification of social criticism and metaphysics of love in the socio-cultural context described in the novel.

Ключові слова: «Грозовий перевал», метафізика кохання, байронічний образ, постколоніальні студії.